

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”, uznanie za rezerwat przyrody obszarów następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Określa ono jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Równolegle ustawodawca poprzez art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody uczynił utworzenie tej formy ochrony przyrody celem publicznym, zastrzegając w ustępie 2 tego artykułu, że jej utworzenie bez zgody właściciela może nastąpić wyłącznie na gruntach Skarbu Państwa.

Rezerwat przyrody Fidest stanowią w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Drewnica. Rezerwat przyrody powstaje w porozumieniu z Nadleśnictwem Drewnica w ramach ogłoszonej przez Lasy Państwowe inicjatywy utworzenia 100 rezerwatów przyrody dla uczczenia jubileuszu 100-lecia powstania Lasów Państwowych.

Nazwa projektowanego rezerwatu Fidest nawiązuje do zwyczajowej nazwy fragmentu lasu położonego w pobliżu wsi Fidest, będącego częścią dużego kompleksu leśnego, rozciągającego się pomiędzy miejscowościami: Skuszew, Tumanek i Fidest.

Rezerwat przyrody Fidest stanowią lasy Nadleśnictwa Drewnica leśnictw Rybienko i Fidest leżące w oddziałach leśnych numer 8 (poza wydzieleniem f), 10, 11, 16, 17, 19 (częściowo), 20, 21, 25 (częściowo), 26, 27 i 28. Granica rezerwatu przyrody jest łatwa do odnalezienia w terenie. Wyznaczają ją linie oddziałowe, drogi leśne i ciek wodny. Jej południowa część przebiega oddziałami leśnymi numer 28, 27, 26 oraz częściowo oddziałem 25. Na granicy oddziału 28 znajduje się rów melioracyjny, który biegnie w stronę północnej granicy rezerwatu przyrody. W większości otaczają rezerwat grunty niestanowiące własności Skarbu Państwa. Od południowo – wschodniej strony rezerwat graniczy z lasami znajdującymi się w zarządzie Nadleśnictwa Drewnica. Na skraju południowej granicy rezerwatu przyrody biegnie betonowa droga. Od północy z wydzieleniem 8d graniczy tartak. Wzdłuż zachodniej granicy rezerwatu przebiega droga ekspresowa S8, zaś od północnej droga krajowa nr 62.

Przez środek rezerwatu przyrody przebiega linia energetyczna, która z racji braku wartości przyrodniczych, dla ochrony których obszar ten powstaje, została wyłączona z jego granic. Po granicy oddziałów 20 i 21 przebiega droga leśna, która również nie została włączana w jego skład w celu zachowania pełnionych przez nią funkcji komunikacyjnych.

Ochroną zostaje objęty zwarty, stosunkowo duży, przekraczający 270 ha kompleks leśny, stanowiący w dużej części zbiorowiska olsowe i bory mieszane położone w dolinie rzeki Bug. Kompleks olsów położonych na skraju doliny Bugu, jest jednym z większych i dobrze zachowanych lasów bagiennych w tym regionie. Szereg zespołów leśnych tworzących naturalny kompleks na rozległym obszarze należy dziś do rzadkości, zwłaszcza, że są to w większości zbiorowiska wilgociolubne. Odwodnienie spowodowane melioracją i spadek poziomu wód gruntowych spowodowały bowiem znaczne zmniejszenie się powierzchni lasów bagiennych w kraju.

Priorytetowymi siedliskami leśnymi na terenie rezerwatu przyrody Fidest są łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Nieleśnym siedliskiem przyrodniczym są tu niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie. Niewielkie różnice wysokościowe tego terenu sprawiają, że jest on płaski i zabagniony. Takie ukształtowanie nie pozostało bez wpływu na typy siedliskowe lasu, z których największą powierzchnię zajmują olsy z drzewostanami budowanymi przez olsze z domieszką sosny, brzozy i świerka. Na znacznej powierzchni rezerwatu przyrody występują gleby torfowe. Są to gleby torfowe torfowisk niskich, mokrych i bardzo mokrych, wytworzone z torfów z bardzo płytkim bądź przypowierzchniowym poziomem zasobnej i ruchomej wody gruntowej okresowo występującej na powierzchni. Na tych glebach wytworzyły się siedliska olsu. Interesującym zbiorowiskiem jest ols torfowcowy występujący w północno – wschodniej części rezerwatu przyrody. Naturalne wydmy występujące tutaj dosyć licznie w formie wyniesień ponad poziom gleb torfowych, porastają bory świeże oraz bory mieszane. Występujące w nich dęby nadają leśnemu krajobrazowi rezerwatu przyrody specyficzny charakter.

Warunki przyrodnicze panujące na obszarze rezerwatu przyrody Fidest sprawiają, że jest on doskonałym miejscem do wzrostu wielu gatunków roślin. Stwierdzono tu występowanie ponad 300 gatunków roślin, wśród których można spotkać wełniankę wąskolistną, kruszczyka szerokolistnego, fiołka błotnego, groszek błotny czy też podkolan biały.

Faunę rezerwatu przyrody Fidest, obejmującego kompleks olsów w dolinie Bugu, należy uznać za typową dla tego środowiska i dosyć bogatą. Występują tu duże gatunki ssaków, dla których obszar ten stwarza odpowiednie warunki bezpieczeństwa. Liczne gatunki ptaków jak żuraw, kszczyk, dzięcioły czy też muchołówki, znajdują tu dogodne dla siebie siedliska.

Obszar rezerwat przyrody Fidest będzie miał istotne znaczenie w systemie ochrony przyrody zarówno województwa mazowieckiego, jak również krajowego. Swym zasięgiem obejmuje on bowiem siedliska przyrodnicze Natura 2000 reprezentowane tu przez dobrze zachowane zbiorowisko łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie. Siedliska te dzięki właściwemu uwodnieniu wyróżniają się zgodnym i dużym bogactwem gatunkowym. W obliczu zachodzących zmian klimatycznych, długich okresów suszy i związanym z tym brakiem okresowych zalewów jest to argument przemawiający za objęciem ochroną tych cennych fitocenoz. O dobrej kondycji siedlisk przyrodniczych rezerwatu przyrody może świadczyć znikomy udział obcych gatunków inwazyjnych.

Stosunkowo duże zróżnicowanie zarówno siedlisk jak i gatunków roślin daje możliwość obserwacji naturalnie kształtowanego układu przestrzennego od wilgotnych olsów aż do siedlisk świeżych. Kolejnym elementem sprawiającym, że rezerwat przyrody Fidest spełnia wymagania stawiane tej formie ochrony przyrody są tworzące go drzewostany. Cechuje je wysoki stopień naturalności, kształtowany naturalnymi procesami dynamiki doliny rzeki Bug, funkcjonującymi w niezakłóconym układzie. Mamy tutaj bowiem do czynienia ze zróżnicowanymi wiekowo drzewostanami gdzie stopniowo słabnąca kondycja najstarszych egzemplarzy drzew będzie sprzyjała rozwojowi chronionych gatunków owadów czy też grzybów, dzięki czemu różnorodność przyrodnicza tego miejsca będzie stale się wzbogacała.

Podsumowując należy stwierdzić, że rezerwat przyrody Fidest jest bez wątpienia obiektem przyrodniczo cennym. Świadczą o tym bogate zasoby gatunków roślin i zwierząt jak również siedlisk przyrodniczych. Ponadto, jego mocną stroną stanowi położenie na terenie trudnodostępnym pozbawionym ruchliwych szlaków komunikacyjnych. Biorąc pod uwagę ewentualną presję antropogeniczną, obszar rezerwatu przyrody charakteryzuje się niewielką atrakcyjnością turystyczną i rekreacyjną. Brak jest ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, a sam w sobie obejmuje w dużej części lasy łąkowe, które ze względu na swój charakter nie stanowią dogodnego miejsca spacerów - siedliska są żyzne, przeważnie trudnodostępne, ze względu na gęsty podszyt i zwartą warstwę zielną. Nienależące do Skarbu Państwa tereny sąsiadujące z rezerwatem przyrody Fidest, z racji swojego położenia w niedalekiej odległości od obszarów zurbanizowanych, w przyszłości mogą zachęcać do ich antropogenicznego przekształcania. To z kolei może oddziaływać negatywnie na przedmioty ochrony rezerwatu. Dlatego proponuje się wyznaczenie otuliny. Utworzenie otuliny rezerwatu przyrody związane jest również z planem ochrony, jaki będzie w przyszłości opracowywany dla tego obiektu. W świetle obowiązującego prawa powinno unikać się uchwalania planu ochrony rezerwatu przyrody bez utworzenia dla niego otuliny. Zgodnie bowiem z art. 13 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody projekty aktów prawnych z zakresu zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej rezerwatu przyrody i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody. Powyższe oznacza, że jedynie uznanie za rezerwat przyrody, bądź wyznaczenie otuliny rezerwatu daje gwarancję kontroli dokonywanych w tym obszarze zmian w dokumentach planistycznych. W celu realnej kontroli nad zagospodarowaniem terenu wokół rezerwatu przyrody, a którego właściwe zagospodarowanie jest kluczowe dla utrzymania jego celu ochrony, należy wyznaczyć otulinę. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie przy definiowaniu zasięgu otuliny uwzględnił zagrożenia zewnętrzne, jakie mogą powstać w stosunku do rezerwatu przyrody Fidest. Najistotniejszym z nich jest powodowane meliorowaniem odwodnienie terenu powodujące zmniejszaniem się powierzchni lasów bagiennych. Ponadto rezerwat przyrody leży w zasięgu obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001. Utworzona otulina rezerwatu przyrody wpłynie również pozytywnie na stan ochrony obszaru Natura 2000. Założonym celem otuliny jest również zachowanie charakterystycznych cech krajobrazu doliny rzeki Bug ukształtowanego przez dużą rzekę niziną gdzie główną rolę odgrywają

niezabudowane bagienne tereny leśne oraz łąki. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie w celu zachowania czytelności granicy otuliny dociągnął jej punkty załamania do punktów załamania działek ewidencyjnych.

Obszar rezerwatu przyrody obejmuje powierzchni 270,31 ha, obliczoną w oparciu o poligon opisany współrzędnymi punktów załamania granicy, za pomocą oprogramowania QGIS 3.16.9.

Projekt zarządzenia został przesłany do zaopiniowania Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem z dnia 02 grudnia 2024 r. znak DZP-WO.6200.114.2024.AB wniósł uwagi w następującym zakresie:

-publikator ustawy prawo geodezyjne i kartograficzne – zarządzenie poprawiono zgodnie z wniesioną uwagą;

-miejsce po przecinku wartości opisu współrzędnych załamania granicy kolumny Y załącznika numer 2 – zarządzenie poprawiono zgodnie z wniesioną uwagą;

-wykazanej wartości powierzchni otuliny rezerwatu – zarządzenie poprawiono zgodnie z wniesioną uwagą.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie zasięgnął opinii Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w sprawie utworzenia przedmiotowego rezerwatu przyrody.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego w trybie art. 56 ust.1 pkt 15 w związku z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190).

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest uznanie rezerwatu przyrody Fidest.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Zarządzenie będzie oddziaływało:

- 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właściciela rezerwatu;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty znajdujące się, lub które znajdują się w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia, jako akt prawa miejscowego podlega na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą żadnych dodatkowych skutków finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego i budżetu państwa.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Regulacje zawarte w projekcie zarządzenia nie będą miały wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.

Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Zarządzenie swym zakresem obejmuje: obszar Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001 ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, które zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. poz. 133, z późn. zm.). Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.